

Dokumentation/rapport från temakonferensen **Åldras under trygga former, Staare/Östersund 19 maj 2011**

Temakonferensen *Åldras under trygga former* arrangerades av Sametinget och Länsstyrelsen i Stockholms län i Staare/Östersund den 19 maj 2011.

Konferensen syftade till att ge deltagarna verktyg att utveckla service inom samisk äldreomsorg. Målgrupp var politiker, tjänstemän och andra med ansvar för eller inom äldreomsorgen.

Under konferensen förmedlades fakta kring äldreomsorg enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk, information om Norges satsningar inom äldreomsorg till personer med samisk bakgrund samt goda exempel och inspiration från kommuner. Moderator var Nils Gustav Labba.

Här följer en sammanfattning av konferensens programpunkter.

1. Sveriges minoritetspolitiska åtaganden

Aina Negga, Sametinget

År 2000 ratificerade Sverige Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (ramkonventionen) och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (minoritetsspråkskonventionen), och minoritetspolitiken infördes som politikområde i den svenska statsbudgeten.

Sveriges nationella minoriteter är judar, romer, samer (som även är ett urfolk), tornedalingar och sverigefinnar, och minoritetsspråken är jiddisch, romani chib (alla varieteter), samiska (alla varieteter), meänkieli (alla varieteter) och finska.

Lagen om rätt att använda samiska hos förvaltningsmyndigheter och domstolar (som gällde i Arjeplogs, Gällivare, Jokkmokks och Kiruna kommuner) och lagen om rätt att använda finska och meänkieli hos förvaltningsmyndigheter och domstolar (som gällde i Gällivare, Haparanda, Kiruna, Pajala och Övertorneå kommuner) trädde i kraft 1 april 2000.

Den svenska minoritetspolitiken reformerades 2009. Sverige hade kritiserats både nationellt och internationellt, bland annat för att minoritetspolitiken var alltför geografiskt begränsad och endast omfattade tre minoriteter, att implementeringen lokalt var bristfällig, att minoriteternas behov inte hade beaktats tillräckligt och att de inte hade getts tillräckligt inflytande. Dessutom behövde de nationella minoritetsspråken mer stöd för att överleva. Den nya minoritetspolitiska strategin syftar till att:

- säkerställa en bättre efterlevnad av Europarådets ramkonvention och minoritetsspråkskonventionen och uppföljning av vidtagna åtgärder
- motverka diskriminering och utsatthet
- stärka de nationella minoriteternas egenmakt och inflytande
- främja bevarandet av de nationella minoritetsspråken

1 juli 2009 trädde Språklagen, som anger att svenska är huvudspråk i Sverige, att de nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska, och att det allmänna ska skydda och främja de nationella minoritetsspråken, i kraft.

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk trädde i kraft 1 januari 2010 och ersatte de tidigare lagarna om rätt att använda samiska respektive finska och meänkieli.

Lagen innehåller allmänna bestämmelser, eller grundskydd, som gäller för samtliga fem nationella minoriteter och i hela landet.

Grundskyddet innebär bland annat att förvaltningsmyndigheter när det behövs ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter, att det allmänna ska skydda och främja de nationella minoritetsspråken och de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur, och att förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande och samråda med dem i frågor som berör dem.

I lagen finns också ett förstärkt skydd för samiska, finska respektive meänkieli inom de så kallade förvaltningsområdena. Bland annat har enskilda rätt att använda samiska, meänkieli respektive finska i sina kontakter med myndigheter, och att få tillgång till äldreomsorg och förskola på dessa språk.

Äldreomsorgen regleras i 18 §. Kommuner i förvaltningsområden ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller delar av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar samiska, meänkieli respektive finska. Detsamma gäller kommun utanför ett förvaltningsområde, om kommunen har tillgång till personal som är kunnig i språket.

I författningskommentaren till 18 § sägs att arten och omfattningen av den äldreomsorg som erbjuds på det nationella minoritetsspråket blir beroende av hur många som önskar omsorg av personal som talar språket och vilken typ av omsorg de önskar, samt tillgången på personal som talar dessa språk.

Enligt 5 kap. 6 § socialtjänstlagen ska kommuner verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli eller samiska där detta behövs i omvårdnaden om äldre.

För att täcka de merkostnader som den nya lagstiftningen kan medföra får kommuner, landsting och regioner i förvaltningsområden statsbidrag.

Varje kommun ska tillsammans med de nationella minoriteterna kartlägga de behov som finns av åtgärder till stöd för användningen av samiska, meänkieli respektive finska.

Sametinget och Länsstyrelsen i Stockholms län har sedan 2010 ett gemensamt uppdrag att följa upp och samordna minoritetspolitiken, och återrapportera detta till regeringen. I uppdraget ingår också bland annat att bistå andra förvaltningsmyndigheter med rådgivning, information m.m. Erfarenheterna från 2010, det första året med Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk, visar att:

- Många, särskilt landsting, har kommit igång sent
- Många har inväntat förändringar eftersom 2010 var valår
- Några kommuner och flera landsting har ännu inte inlett samråd med nationella minoriteter
- Åtskilliga kommuner och de flesta landsting har ännu inte kartlagt de nationella minoriteternas behov
- Nya kommuner/landsting i förvaltningsområden har använt endast en mindre del av statsbidraget, ca en tredjedel
- Generellt har ingen beaktat lagens bestämmelser om grundskydd för alla nationella minoriteter i hela landet

Tre framgångsfaktorer för minoritetsarbetet kunde identifieras:

- Tydliga mål och klar förankring i politisk och verksamhetsmässig ledning
- En tydlig samordnande funktion för minoritetsarbetet
- Fungerande samråd med lokala företrädare för berörd nationell minoritet

Sametinget och Länsstyrelsen i Stockholms län har också utvärderat hur ett antal statliga myndigheter (Diskrimineringsombudsmannen, Höskoleverket, Lantmäteriet, Rikspolisstyrelsen, Socialstyrelsen, Statens folkhälsoinstitut, Statens kulturråd, Statens skolinspektion, Statens skolverk, Ungdomsstyrelsen och Valmyndigheten) har arbetat med minoritetsfrågorna. De tre framgångsfaktorerna ovan gäller också till stor del för dessa myndigheter.

Sametinget rekommenderar kartläggning i samråd med berörda nationella minoriteter när det gäller:

- Språkkompetens inom kommunen
- Behov inom förskola och äldreomsorg
- Hur de nationella minoriteterna synliggörs i kommunen (t ex hemsidor, skyltar, böcker på bibliotek, informationsmaterial, annonser m.m.)
- Hur de nationella minoriteterna har fått möjlighet till politiskt inflytande i frågor som berör dem

Uppslag och tips (bland annat en modell för kartläggning) finns i Sametingets språkhandbok. Den kan laddas hem från www.sametinget.se/3985.

På <http://minoritet.prod3.imcms.net/1021> finns enkätmodeller som har använts av förvaltningskommunerna i Norrbotten.

Riktlinjer för flerspråkig information på webben finns på Språkrådets hemsida, www.sprakradet.se.

2. Norges satsningar inom äldreomsorgen till personer med samisk bakgrund

Anna Kuoljok, projektledare, Helsedirektoratet, Norge

Anna Kuoljok berättade om två pågående, treåriga äldreomsorgssatsningar för den samiska befolkningen i Norge.

Det ena projektet är ett demensprogram för personer med samisk bakgrund, och det andra ett nationellt utvecklingscenter (baserat i Karasjok kommun) för sjukhemstjänster till den samiska befolkningen.

Målgrupperna är:

- Personer som får demens och som har samisk identitet samt deras anhöriga
- Anställda i kommunhälsovården
- Ledare och beslutsfattare i kommuner i förvaltningsområdet för samiska språket

Projektperioden för båda satsningarna är 2010-2013. De har ett gemensamt styrråd, en gemensam resursgrupp och gemensamma nätverksträffar.

Anna Kuoljok är projektledare för Demensprogrammet för personer med samisk bakgrund, och arbetar inom Helsedirektoratet (en myndighet under Helse- og omsorgsdepartementet). Projektledaren för projektet Nationellt utvecklingscenter för sjukhemstjänster till den samiska befolkningen är anställd i Karasjok kommun.

Projektet handlar till stor del om kompetens- och kunskapsutveckling när det gäller omvårdnad för äldre personer med samisk identitet.

Inför starten hölls dialogmöten i kommuner i förvaltningsområdet för samiska språket och information gavs om projektet. Man tog reda på vilken kunskap och kompetens som fanns i kommunen och inom vilka områden kunskapen behövde bli bättre, och en kartläggning av befintliga anpassade tjänster gjordes. Planeringsdokument och åtgärdsplaner togs fram och en nätverksträff hölls i en av kommunerna.

En av huvuduppgifterna för Nationellt utvecklingscenter för sjukhemstjänster till den samiska befolkningen är att dokumentera, informera om och utveckla anpassade tjänster till samiska brukare, bland annat inom områdena kost och nutrition, smärtlindring, vård i livets slutskede och traditionell samisk behandling.

Projektet ska verka för att anställda inom kommunhälsovården har tillräcklig samisk kulturförståelse för att ge samiska brukare omvårdnad av god kvalitet. Ambitionen är att kompetensen om samiska brukares behov ska öka betydligt under projektperioden.

Demensprogrammet för personer med samisk bakgrund syftar till att höja kvaliteten och öka kapaciteten i utbudet av tjänster för personer som får demens och som har samisk språklig och kulturell identitet.

Ett av delmålen är att anställda i kommunhälsovården, som arbetar med personer från kommunerna i det samiska förvaltningsområdet, ska ha grundläggande kunskaper om samisk kultur och om demens.

Kompetensutveckling sker bland annat med hjälp av ”Demensomsorgens ABC”, ett utbildningsprogram där kunskap om demens förmedlas genom studiegrupper, seminarier m.m.

Inom projektet kommer också utbildningshäftet ”Samisk kulturkunskap”, som man nu arbetar med att ta fram, att användas. Där ska teman som samiskt klansystem/storfamiljen, religion, kost och nutrition, samiskt språk och kommunikation, och traditionell samisk medicin tas upp. I flera kommuner har anställda också deltagit i en kurs i flerkulturell förståelse.

Ibland har det dock visat sig svårt att överföra den teoretiska kunskapen till praktisk verksamhet.

En metod som ska prövas ut när det gäller kunskapsöverföring är V.I.P.S, en miljöterapeutisk metod för att arbeta personcentrerat i omsorgen.

V står för värden, I för individuell anpassning, P för perspektivet till patienten och S för sociala behov och gemenskap. Syftet är att varje person med samisk bakgrund ska uppleva att han eller hon blir bemött som den person hon eller han är, känna att han eller hon är en del av gemenskapen och får skraddarsydd omvårdnad för sina behov. För att så ska ske är det viktigt att personalen på alla nivåer i verksamheten är engagerad.

Demensprogrammet för personer med samisk bakgrund arbetar också med att förbättra metoderna för utredning och diagnos av demens hos personer med samisk identitet.

Demensstester som används i Norge idag förutsätter att den som utreds har en västerländsk kulturell bakgrund, en viss nivå på utbildning och talar samma språk som utredaren.

Demensprogrammet kommer under hösten 2011 att genomföra kurser i bedömning och diagnos av personer med misstänkt demenssjukdom och som har en samisk bakgrund. En arbetsgrupp arbetar nu med att kvalitetssäkra kursupplägget och bedömningsförfarandet.

Båda projekten ska utvärderas i slutet av 2012. Resultaten av Demensprogrammet för personer med samisk bakgrund ska vid projektperiodens slut redovisas i en rapport, och utifrån den tas beslut om en eventuell förlängning.

När det gäller satsningen Nationellt utvecklingscenter för sjukhemstjänster till den samiska befolkningen ska anställda i förvaltningsområdet för samiska språket ge sina synpunkter på projektet, och utvärderingen blir en viktig utgångspunkt för en eventuell fortsättning.

Mer information finns (och kommer fortlöpande att läggas ut) på:

www.demensinfo.no

www.utviklingssenter.no (sök på Karasjok)

www.helsedirektoratet.no

3. Samisk kulturdag i äldreomsorgen – erfarenheter från Strömsund

Gudrun Öjbrandt, områdeschef inom vård- och socialförvaltningen, Strömsunds kommun

I äldreomsorgen i Strömsunds kommun ingår bland annat hemtjänst, sju särskilda boenden och sex trygghetsboenden. Vård- och socialförvaltningens ledningssystem Vägvisaren beskriver processen med att planera och genomföra de insatser som kommunmedborgarna behöver, har rätt till och har valt.

Målen är att ge kommunmedborgarna rätt insatser utifrån behov, att ha en ekonomi i balans, medarbetare som tar eget ansvar och väl fungerande arbetsplatser.

Visionen för kommunmedborgarna är att de ska känna trygghet i sina dagliga liv därför att de vet att vård- och socialförvaltningens medarbetare ger det stöd, det skydd och den hjälp som de behöver, har rätt till och själva har valt.

Sedan 2010 är Strömsunds kommun en del av förvaltningsområdet för samiska. Gudrun Öjbrandt menar att de krav detta ställer på att ha ett minoritetsperspektiv inom bland annat äldreomsorgen passar väl ihop med de ovan beskrivna visionerna och målen om att ge människor rätt insatser utifrån deras specifika behov och önskemål.

Än så länge har ingen kommunmedborgare begärt att få äldreomsorg på samiska i enlighet med lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Inom vård- och socialförvaltningen funderade man på hur man ändå skulle kunna uppmärksamma det samiska språket och kulturen, och Gudrun Öjbrandt kom på idén att ordna en samisk kulturdag i äldreomsorgen.

Arrangemanget är ett exempel på hur man kan arbeta utifrån lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk och språklagens krav på att främja och synliggöra de nationella minoriteternas språk och kultur. På samma gång skapas socialt innehåll i äldreomsorgen, vilket Socialstyrelsen påpekar är mycket viktigt för äldre personers hälsa och välmående. Kulturdagen, som ägde rum på Granbackens äldreboende i mars 2011, arrangerades av en arbetsgrupp bestående av förvaltningens egen personal varav flera själva är samer. Inbjudan skickades till alla som har äldreomsorg i kommunen och deras anhöriga, och intresset visade sig vara stort.

Under dagen genomfördes aktiviteter både inomhus och utomhus. Deltagarna kunde lyssna på samisk musik och ta del av en föreläsning om samisk historia. I lokalen fanns ett bokbord och under hela dagen rullade ett bildspel med bilder på bland annat renskiljning. På menyn stod renköttssoppa och våfflor med hjortronsylt och ute på gården kokades kaffe över öppen eld. Formulären för utvärdering av dagen fanns både på svenska och sydsamiska.

Arbetet med den samiska kulturdagen visade att det finns mycket kompetens om frågorna bland de anställda, både inom äldreomsorgen och i andra verksamheter inom kommunen.

Andra erfarenheter från dagen är att det är viktigt att tänka inkluderande och ge utrymme för fantasi och kreativitet, och – inte minst – att aktiviteter av det här slaget är ett bra sätt att bidra till möten och samtal mellan människor.

4. De sista ljuva åren

Sylvia Sparrock, Sametinget

Sylvia Sparrock är språkkonsulent vid Samiskt språkcentrum som är en del av Sametinget.

Under många år arbetade hon som undersköterska inom äldreomsorgen.

Sylvia Sparrock talade om hur viktigt språket och modersmålet (ietnien giele på sydsamiska) är, inte minst för äldre personer.

Språk är inte bara kommunikation, utan också arv och känslor. Modersmålet är det första språket, det man har känslomässig anknytning till, drömmer och tänker på. Det är också en viktig identitetsmarkör. Man glömmer inte modersmålet helt även om man inte har talat det på länge.

Genom historien har många samer i Sverige förbjudits att använda sitt modersmål. Den assimileringspolitik som länge bedrevs av staten innebar att alla skulle tala svenska, och samiska barn fick inte tala samiska i skolan. Många av de som idag är äldre har upplevt detta.

Majoritetsspråkets dominans i samhället har bidragit till att bland annat sydsamiskan idag är ett starkt hotat språk.

Positivt är dock att en språklig revitaliseringsprocess har påbörjats och att fler ur den unga generationen nu börjar lära sig samiska, vilket beskrivits av bland andra Kamil Özerk, professor i pedagogik vid universitetet i Oslo.

Sirkka-Liisa Ekman, professor vid Institutionen för neurobiologi, vårdvetenskap och samhälle vid Karolinska Institutet, har forskat kring vården av demenssjuka personer som har ett annat modersmål än svenska. Äldre personer med demenssjukdom återgår ofta till sitt modersmål och tappar det inlärd språket. Sirkka-Liisa Ekman pekar på vikten av att dessa personer blir bemötta och förstådda på sitt modersmål – det leder till färre missförstånd, minskad aggressivitet, ökad trygghet och höjd livskvalitet för individen.

Sylvia Sparrock berättade om en äldre man som hon mötte på långvården under 1980-talet. Han skrek på samiska utan att bli förstådd, fäktades och uppfattades som aggressiv och fick därför ett enskilt rum. När Sylvia Sparrock, som talar samiska, började på avdelningen och mannen fick höra sitt modersmål blev han lugn.

Ett annat exempel, som visar att man kan tappa det inlärd språket även om man varken är äldre eller demenssjuk, är den 53-åriga sydsamiska kvinna – Sylvia Sparlocks egen mamma – som fick en stroke och var medvetslös i två veckor. Första dagen efter uppvaknandet talade hon enbart samiska, andra dagen norska (som varit hennes skolspråk) och tredje dagen svenska (hon har bott i Sverige sedan 18 års ålder).

Sylvia Sparrock berättade också om en äldre nordsamisk kvinna i Kiruna vars anhöriga har påtalat behovet av nordsamisktalande eller i andra hand meänkielitalande hemtjänstpersonal. Ansökningarna har dock fått avslag eftersom det inte finns språkkunnig personal. Kiruna kommun har ingått i förvaltningsområdet för samiska och meänkieli sedan år 2000.

I Jokkmokks kommun pågick mellan 2007 och 2009 projektet Sameprofilerad äldreomsorg. Slutrapporten och utvärderingen av projektet, *Same viessom, viessomájgevev – Sameliv hela*

livet – utopi eller verklighet? av Ann-Charlotte Sjaggo och Marianne Forsgärde (handledare) kan laddas hem från www.founorrbottnen.se. Sök på Sameprofilerad äldreomsorg eller FoU Rapport 58:2009.

Avslutningsvis tog Sylvia Sparrock upp några tips och exempel på hur man kan tillgodose samers behov inom äldreomsorgen. De äldre bör ges möjlighet att:

- Prata och höra sitt modersmål
- Äta traditionell mat, som de är vana vid
- Ta del av kulturella inslag; samisk musik, berättarstunder, språkkaféer osv.
- Träffa andra samer, både äldre och yngre

Motsvarande åtgärder kan förstås också användas för att tillgodose andra nationella minoriteters – judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar – behov.

Personalen inom äldreomsorgen bör ges möjlighet att få utbildning när det gäller minoritetsspråk (enkla ord och fraser) och minoritetskultur.

När ny personal anställs kan minoritetsspråkkunskaper vara en merit, och personal som har sådana kunskaper bör uppmuntras att använda dem i arbetet. På så sätt synliggörs språket.

5. Matens betydelse för välbefinnandet

Annica Ryman och Helen Rikardsson, Bergs kommun

Bergs kommun ingår sedan 2010 i förvaltningsområdet för samiska. I kommunen finns Samiska rådet, som består av kommunrepresentanter och samiska företrädare. Rådet har till uppgift att vara delaktigt i de beslut som berör/påverkar samerna i kommunen.

Alla kommunens verksamhetsgrenar ska begära yttrande från gruppen i frågor och ärenden som berör samerna innan man tar beslut i respektive nämnd eller styrelse.

Samiska rådet ska också vara styr- och/eller referensgrupp när det gäller fördelning av det statsbidrag som kommunen får eftersom man ingår i det samiska förvaltningsområdet.

Kommunstyrelsen har för 2011 fastställt en handlingsplan för minoritetsarbetet. Den innehåller bland annat målen att äldre inom särskilt boende och hemtjänst skall äga rätten att bemötas på sitt eget minoritetsspråk, och att samiska traditioner, kultur och mathållning skall vara ett naturligt inslag i samisk äldreomsorg.

Sedan Berg blev förvaltningskommun har man bland annat genomfört en kartläggning av vilka behov och önskemål äldre samer i kommunen har. Kartläggningen genomfördes genom att en person som själv är same gjorde intervjuer med ett antal äldre. Resultatet visade att de intervjuade ville ha möjlighet att tala samiska inbördes och med personalen, umgås med andra äldre samer och äta traditionell samisk mat.

Som ett resultat av kartläggningen startades ett samarbete med ett samiskt företag som levererade mat en gång i veckan. För tillfället är det uppehåll men tanken är att satsningen på samisk mat ska få en fortsättning.

Råvarorna som användes var närproducerade och allt lagades från grunden. Den första leveransen bestod av rotmos, rimmad rentunga, kokt renhjärta, blodklimp och kaffeost till dessert. Andra gånger serverades varmrökt fjällfisk från Börtnan, köttkok med rotfrukter, klimp, senap och pepparrot och kroppkakor fyllda med souvas.

De äldre uppskattade mycket att få äta traditionell samisk mat, och även många av dem som inte är samer blev intresserade av att prova.

Personalen var också positiv och tyckte att det var roligt att få ge ”det lilla extra”. Satsningen på maten har även givit ringar på vattnet genom att flera anställda inspirerats till att på egen hand lära sig mer om samisk kultur.

Att maten har stor betydelse för välbefinnandet, och att samer mår bra av att äta traditionell samisk mat, har bland annat visats i *Samisk kost och hälsa, mat hos ursprungsfolk – en litteraturstudie* av Lena Kroik (C-uppsats vid Institutionen för hälsovetenskap, Mittuniversitetet, Östersund, 2008).

6. Erfarenheter från Umeå kommun

Christina Abrahamsson, planeringssekreterare, socialtjänsten

Umeå kommun är sedan 2010 en del av det samiska förvaltningsområdet, och sedan 2011 ingår kommunen också i det finska förvaltningsområdet.

I kommunen finns en arbetsgrupp för minoritetsfrågorna med en tjänsteman från varje förvaltning. Gruppen samordnar arbetet med att förverkliga lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk, planerar informationsinsatser med mer.

När det gäller samråd med de nationella minoriteterna finns dels en övergripande samrådsgrupp, dels samrådande referensgrupper inom fyra olika verksamhetsområden:

- Socialtjänsten
- Skolan
- Kultur och Fritid
- Information och samhällsservice

2010 gjordes en inventering av personalens språkkunskaper i hela den kommunala verksamheten, däribland i socialtjänsten. Den nådde dock inte ut i alla delar och när det gäller äldreomsorgen kommer inventeringen att göras om under 2011.

Socialtjänsten uppmärksammar den nya minoritetslagstiftningen (särskilt de delar som gäller samiska och finska språken) i samband med de förebyggande hembesöken, som erbjuds alla kommuninvånare det år de fyller 75 år. En särskild manual med ett antal frågeställningar används för detta ändamål.

Med start under hösten 2010 genomförde socialtjänsten, kulturförvaltningen, Umeå Sameförening och Studieförbundet Vuxenskolan en ”trestegsraket” för att informera om och väcka intresse för samisk kultur inom äldreomsorgen.

Utställningar visades på äldreboenden, sameföreningens representanter berättade om samisk historia och kultur och en fest med samiska förtecken ordnades. Därefter anordnades en cirkelverksamhet med samtal och diskussioner.

”Trestegsraketen” fortsatte efter årsskiftet och satsningen ska nu utvärderas. Konceptet har varit mycket uppskattat och kommer förmodligen att leva vidare i någon form.

Under 2010 köpte socialtjänsten också in litteratur som berör minoritetsfrågor och

(tillsammans med skolan) en samisk informationslåda. Den sistnämnda kommer från Ájtte fjäll- och samemuseum i Jokkmokk och är tänkt att användas både inom äldreomsorgen och skolan. Den ska kompletteras med material från Umeå Sameförening.

Nyligen har man påbörjat uppsökande verksamhet bland samer födda 1949 och tidigare, som får berätta om behov och önskemål när det gäller bland annat äldreomsorg.

Under 2011 ska socialtjänsten också göra en inventering i särskilda boenden i syfte att fånga upp behov och önskemål hos äldre som tillhör de nationella minoriteterna.

7. Minoritet.se och intranätet – presentation

Nils Gustav Labba, Sametinget

Nils Gustav Labba berättade om minoritet.se, webbplatsen för de nationella minoriteterna, som Sametinget har tagit fram på uppdrag av regeringen. Sametinget ansvarar också för löpande uppdatering och underhåll. Syftet med minoritet.se är att:

- öka majoritetsbefolkningens, beslutsfattares, tjänstemäns och de nationella minoriteternas kunskap om Sveriges internationella minoritetsåtaganden, minoritets- och diskrimineringslagstiftning
- underlätta arbetet inom förvaltningsområdena genom att samla material som rör de nationella minoriteterna på ett ställe
- sprida kunskap som bidrar till att bevara de nationella minoritetsspråken som levande språk i Sverige

Minoritet.se ska vara de nationella minoriteternas egen berättelse, och en nationell kunskapskälla om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken.

Sedan 1 januari 2011 har minoritet.se en fast anställd webbredaktör som arbetar med frilansande medarbetare. Sidan uppdateras kontinuerligt med aktuella och angelägna reportage, fakta och information.

Man arbetar fortlöpande med att utveckla webbplatsen och letar former för samverkan med de nationella minoriteterna när det gäller detta.

Som en del i språkrevitaliseringsarbetet pågår arbete med sidan ung.minoritet.se. Den ska hanteras av ungdomar från de nationella minoriteterna. Tanken är att sidan huvudsakligen ska skrivas på minoritetsspråken, för att synliggöra dessa.

På minoritet.se finns också ett intranät, där de som arbetar med nationella minoritetsfrågor inom myndigheter och organisationer kan utbyta erfarenheter och kunskap.

På intranätet finns bland annat aktuell information, ett diskussionsforum, ett kalendarium och ett kontaktregister. Intranätet har också ett dokumentarkiv, där handlingar och information av olika slag kan laddas upp och delas med andra. Även i kalendariet kan användarna själva lägga in uppgifter.

Intranätet har börjat användas och förhoppningen är att användningen ska öka.

Nils Gustav Labba avslutade med att visa några exempel på språkanvändning på webbplatser.

Internet är ju ett oerhört viktigt kommunikationsmedel idag, och en bra plats för bland annat kommuner att synliggöra de nationella minoriteternas språk och informera om minoritetsfrågorna. Det behöver varken vara dyrt eller komplicerat.

Många kommuner i det samiska förvaltningsområdet i Norge har hemsidor där all information går att läsa på samiska. Det gäller även små kommuner som Unjárgga Giella/Nesseby kommun och Gáivuona suohkan/Kåfjord kommun.

I Sverige har flera kommuner i förvaltningsområdena översatt viss, men inte all, information på sina hemsidor.

Under temakonferensen i Staare/Östersund visades också Mona Mörtlunds film ”Mie halvan kotia”.

Programmet innehöll även en fråge- och diskussionsstund. Under den togs bland annat frågan om stöd till anhöriga upp. Dessutom diskuterades vikten av att informera om rättigheterna i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Många personer som tillhör nationella minoriteter känner helt enkelt inte till att de kan begära att få till exempel äldreomsorg på sitt minoritetsspråk och är kanske inte heller vana att ställa krav på myndigheterna. Här har kommunerna ett stort och viktigt arbete att göra.